

Fylkesmannen informerer

KOMØKforum

6. Juni 2019

Fylkesmannen i Trøndelag

Trööndelagen fylhkenålma

Hva skal vi informere om?

Økonomisk status

Kvalitet og krav i styringsdokument

Ny kommunelov

Overgang til ny kommune

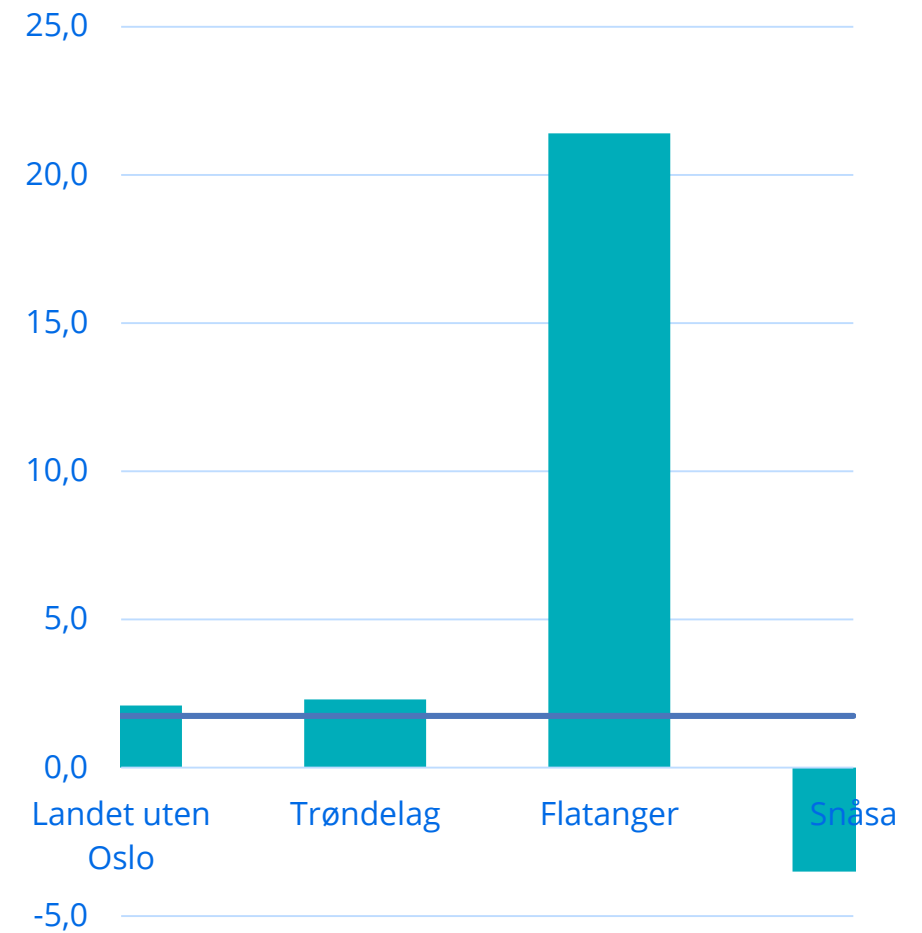
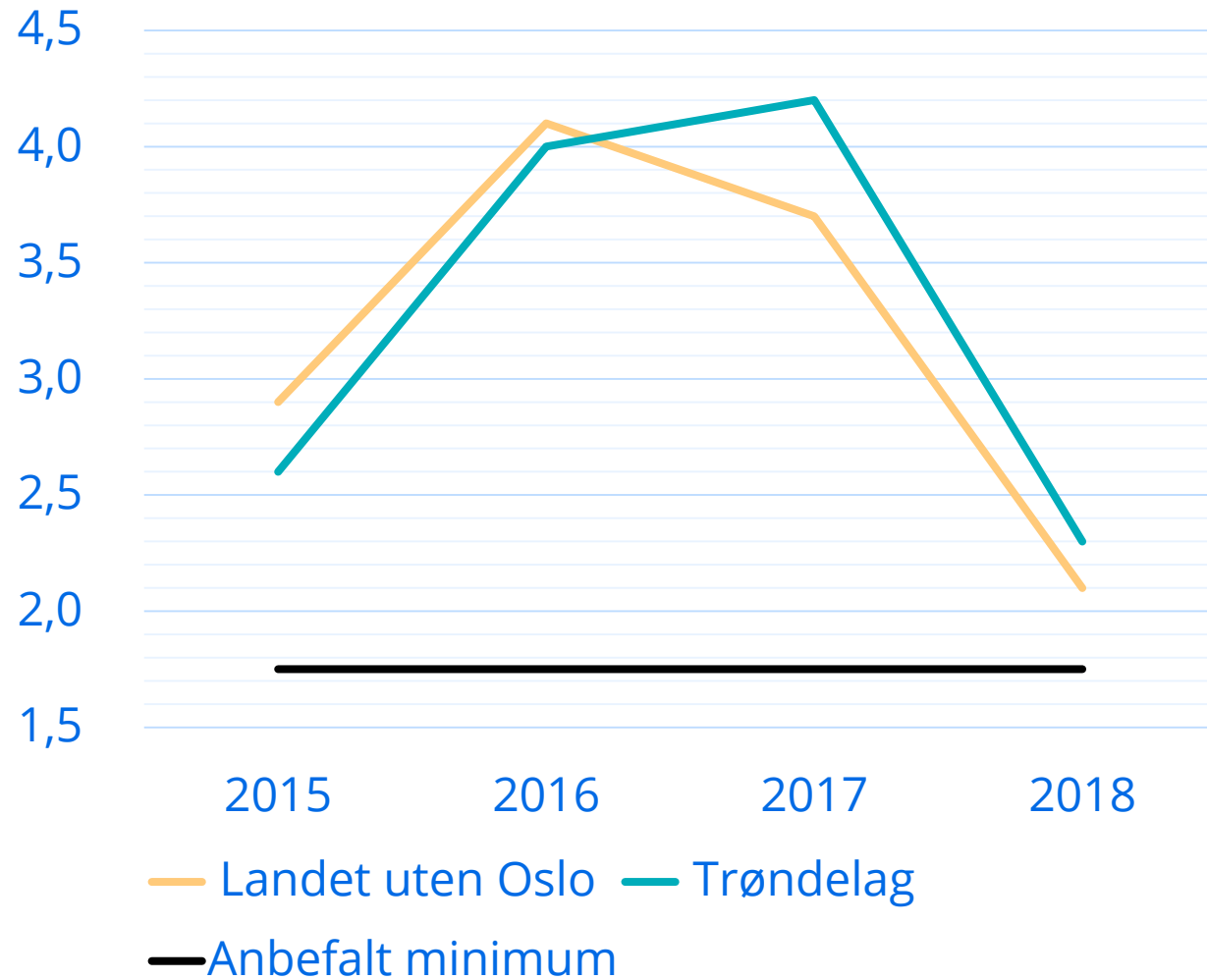
Skjønnsmidler

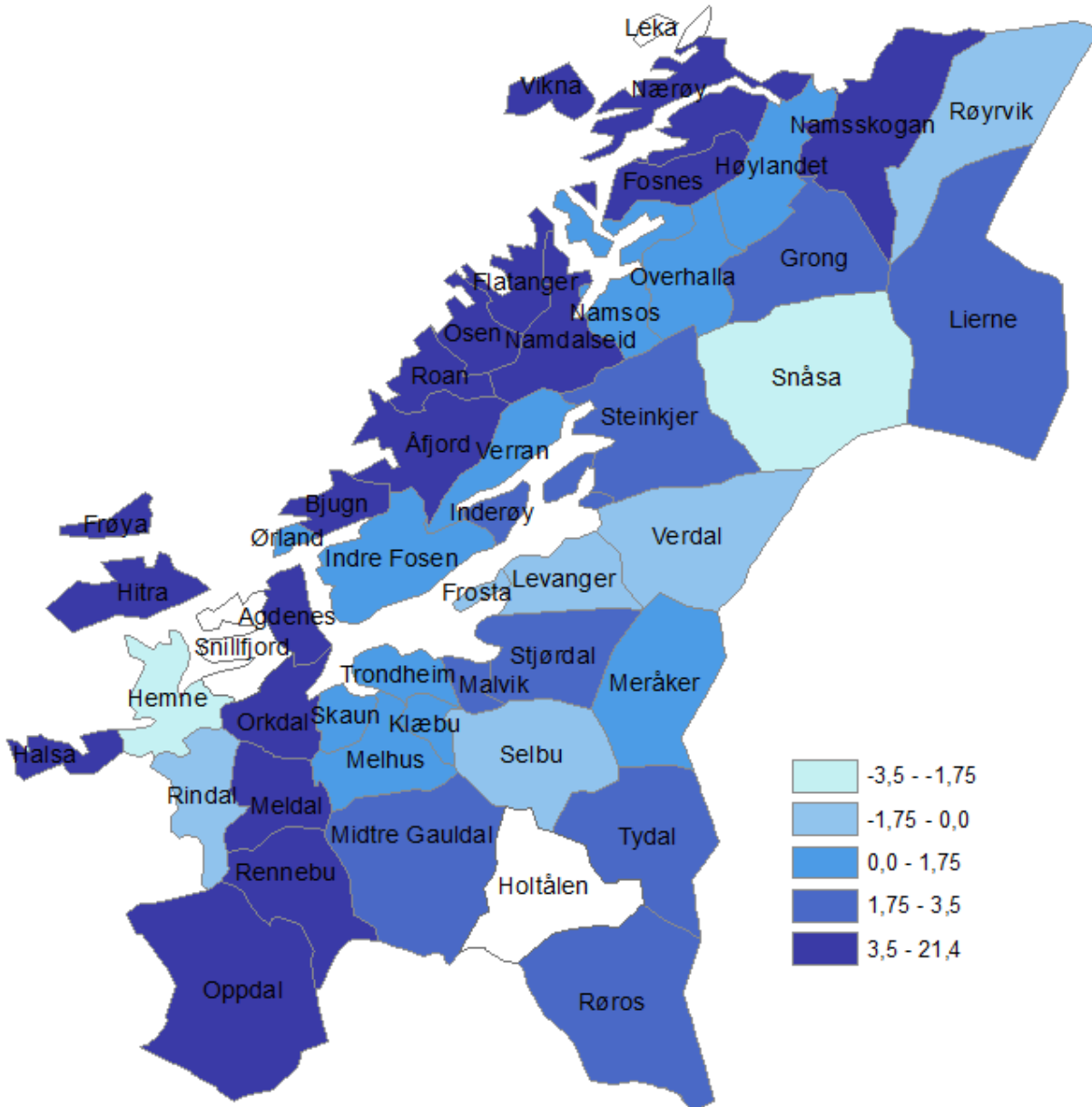
Ny kommunedialog

Netto driftsresultat

26 kommuner over anbefalt nivå
8 kommuner med neg. netto driftsresultat

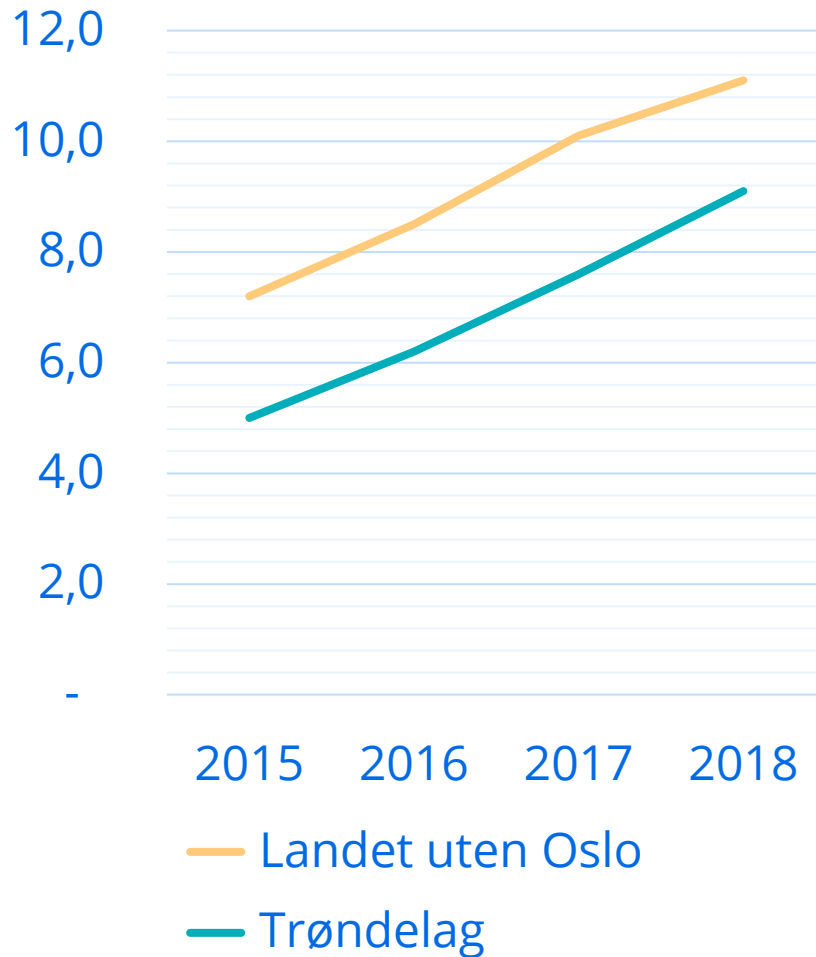
25 kommuner med svakere netto resultat i 2018 enn i 2017

Alle topp 11 kommunene mottok havbruksfond

Snitt siste 3 år: 37 kommuner over anbefalt nivå. 1 negativt resultat

Fri egenkapital

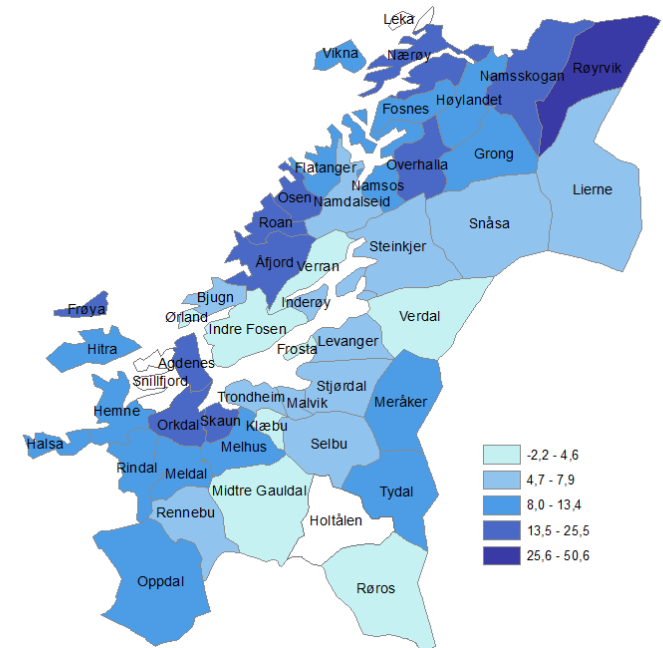
31 kommuner styrket sin frie egenkapital
(39 de siste 3 årene)

7 kommuner på et svært lavt nivå

Halvparten av kommunene over
landsgjennomsnittet

Trøndelag: 9,1 %

Landet u. Oslo: 11,1 %

Gode resultat – hvordan, hvorfor?

Langt sterkere skattevekst enn forutsatt i kommuneoppleggene

Lavere lønns- og prisvekst

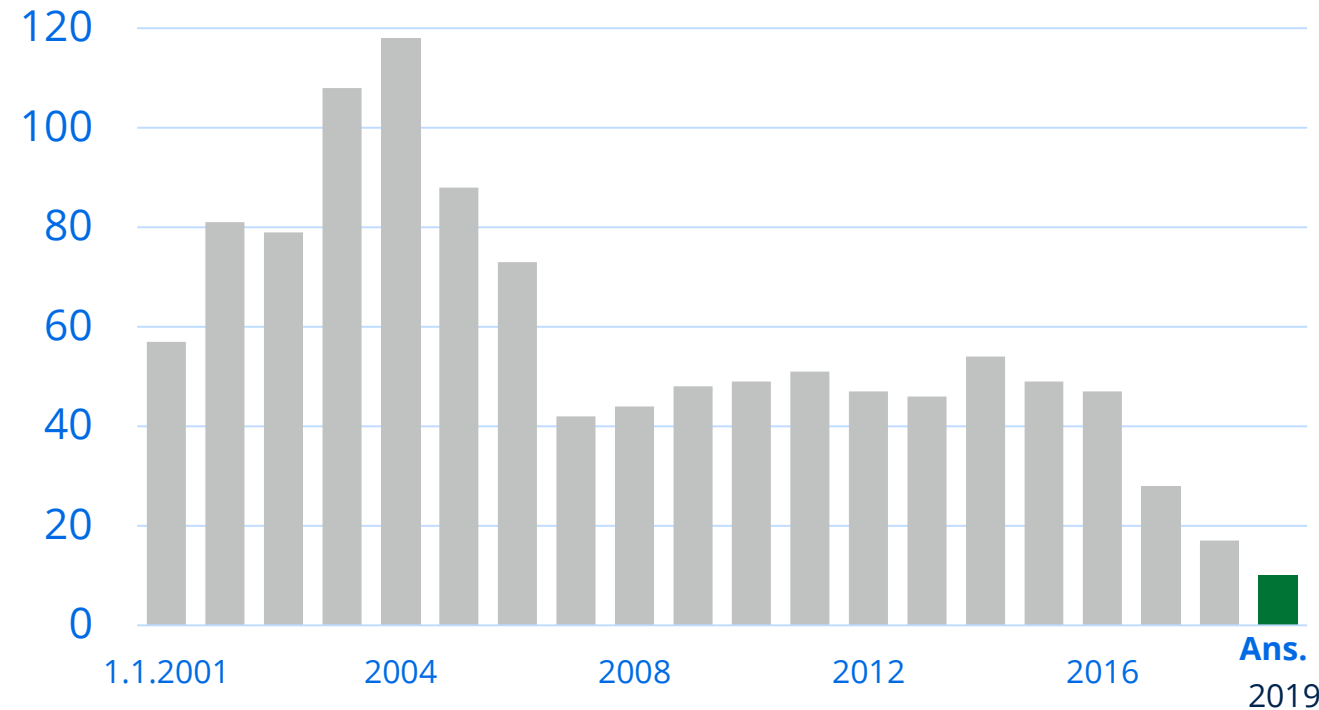
Rekordlavt rentenivå

Egeninnsats

Havbruksfond

Ingen kommuner i Trøndelag i ROBEK

Nasjonale tall:

Framtida

– Hva sier budsjett og økonomiplaner

Netto driftsresultat:

- 52 % av kommunene budsjetterer med **negativt** netto driftsresultat
 - Flere enn for 2018: 45 %
- 10 % av kommunene budsjetterer med netto driftsresultat **over anbefalt nivå**:
 - Færre enn for 2018: 20 %

Eiendomsskatt

- Innført/budsjetterer med eiendomsskatt:
 - 36 (av 49) i 2009
 - 46 av 48 i 2018
- Inntekter fra ES
 - 10-års perspektiv (2008 – 2018): Økt totalt med 710 427 mill.

Store investeringer i planperioden

- Pleie og omsorg
 - Oppvekst
 - Basseng, idrettshall og flerbrukshall
-
- Noen kommuner i overkant ambisiøse og optimistiske

 - Noen kommuner **har** behov for omstilling/ta grep; noen kommuner **vil få** behov for omstilling/ta grep

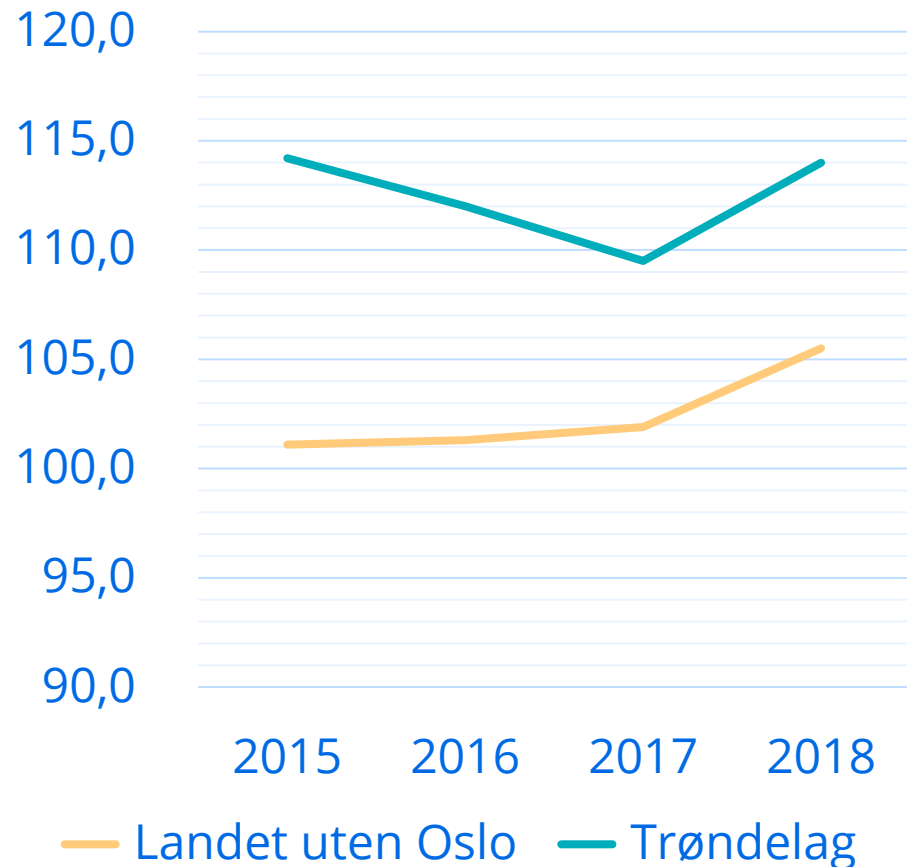
Bærekraft

Realisme

Langsiktig

Langsiktig gjeld

2018:

26 kommuner med langsiktig gjeld høyere enn landsgjennomsnittet

31 kommuner økte sin langsiktige gjeld

Trøndelag: 114,0. Landet u. Oslo: 105,5

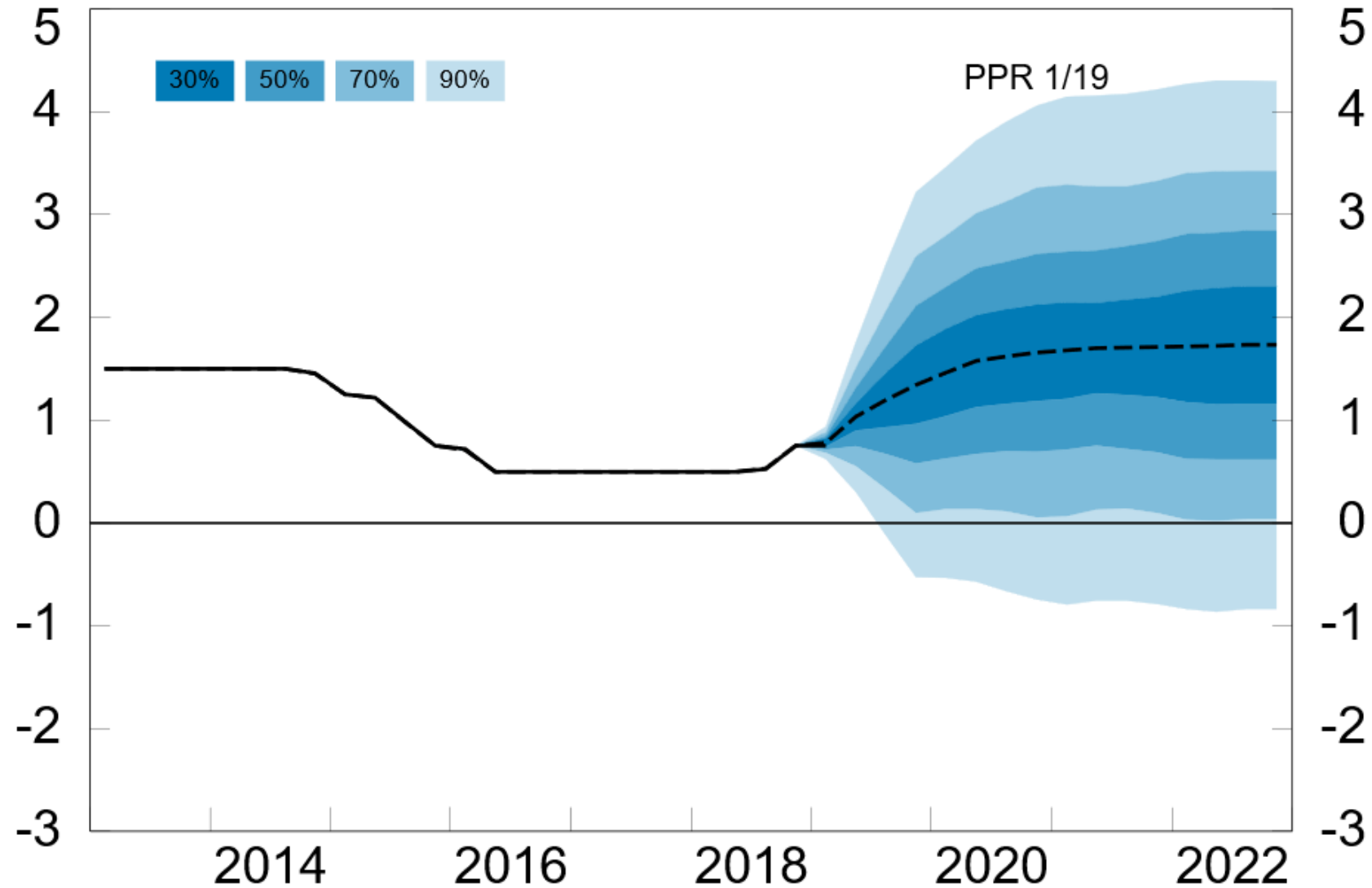
Renteeksponering (i prosent av brutto driftsinntekter):

24 kommuner hadde en netto renteeksponering høyere enn landsgjennomsnittet

Trøndelag: 46,1. Landet u, Oslo: 43,5

Mot strammere tider?

Oppsummering: Hva er prognosene for framtida?

Skatteveksten vil neppe fortsatt bli undervurdert

Inntektssystemet

Endringer i eiendomsskatt

Havbruksfond

Gradvis økt rentenivå

Store investeringer → økte utgifter

Befolkningsutvikling – pengene følger folket

Demografiske utfordringer rykker stadig nærmere – må kobles mot ønsker og behov for investeringer

Kommunene gjør klokt i å planlegge for strammere kommuneøkonomi i årene som kommer

Kompensasjon for eiendomsskatt på maskiner

- Kommunene vil bli kompensert med inntil 500 mill. kroner over 7 år
- 71 mill. kroner bevilget på statsbudsjettet 2019
- Inntektsbortfallet anslås til 730 mill. kroner
- Kommunene kompenseres fullt ut over en egenandel (likt kronebeløp per innbygger)
- Kompensasjonen fordeles etter at Stortinget har behandlet revidert budsjett

Kvalitet og krav i styringsdokument.

Viktig å se i sammenheng med andre styringsdokument

Variierende kvalitet på styringsdokument

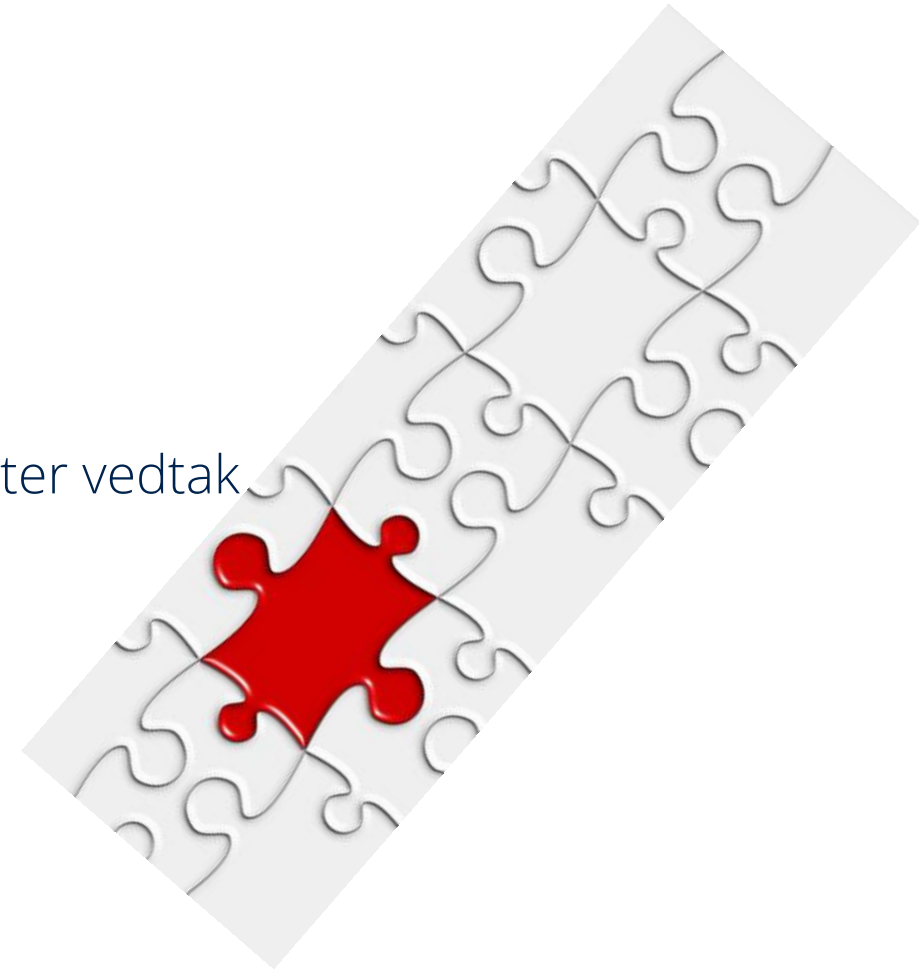
- Form
- Innhold

Variierende i hvor stor grad vi får det vi ber om

Variierende hvordan og om dokumentene er oppdatert etter vedtak

- men også mye bra!

Ny kommunelov styrker krav

Ny kommunelov - økonomibestemmelsene

Trår i kraft 1.1.20 →

- Budsjett og økonomiplan for 2020 mv.: Ihht. ny lov
- Årsregnskapene for 2019 vedtas i 2020 etter dagens regler

Dagens lov i hovedsak videreført, men

...enkeltstående endringer

- Flere krav for **langsiktig økonomiforvaltning og tidlige grep!!!**
- Noen få endringer åpner opp handlingsrommet
- Nye forskrifter utfyller loven

ROBEK – kriteriene for innmelding (§ 28-1)

Utvidet:

- a. Budsjett vedtatt med merforbruk
- b. Økonomiplan vedtatt med merforbruk
- c. Regnskapet, budsjett eller økonomiplan viser inndekning over flere enn to år
- d. Regnskapet viser et akkumulert merforbruk over 3 % av driftsinntektene (etter at disponible fond er trukket fra)
- e. Vedtak ikke er fattet innen fristen – Økonomiplan eller årsbudsjett
- f. Vedtak ikke er fattet innen fristen – Årsregnskap
- g. Inndelingslova § 16 er harmonisert med ny lov

Innmelding kan unnlates dersom det åpenbart ikke er kontrollbehov. (Ny hjemmel)

ROBEK-virkemidlene (§28-3, § 28-4)

Budsjettkontrollen videreføres (balanse og realisme)

Godkjenning av lån og lange leieavtaler videreføres. Men

- Ny lov krever at godkjenningen skal skje ved en samlet øvre låneramme
- Departementet får hjemmel til å fastsette vilkår for bruk av lånerammen
 - Hva lånerammene kan brukes, eller ikke brukes til
 - Bare når det er nødvendig av hensyn til kommunen økonomi

ROBEK-kommuner skal vedta en tiltaksplan

Kommunale garantier mm

Fylkesmannen i Trøndelag

Trööndelagen fylhkenålma

07.06.2019

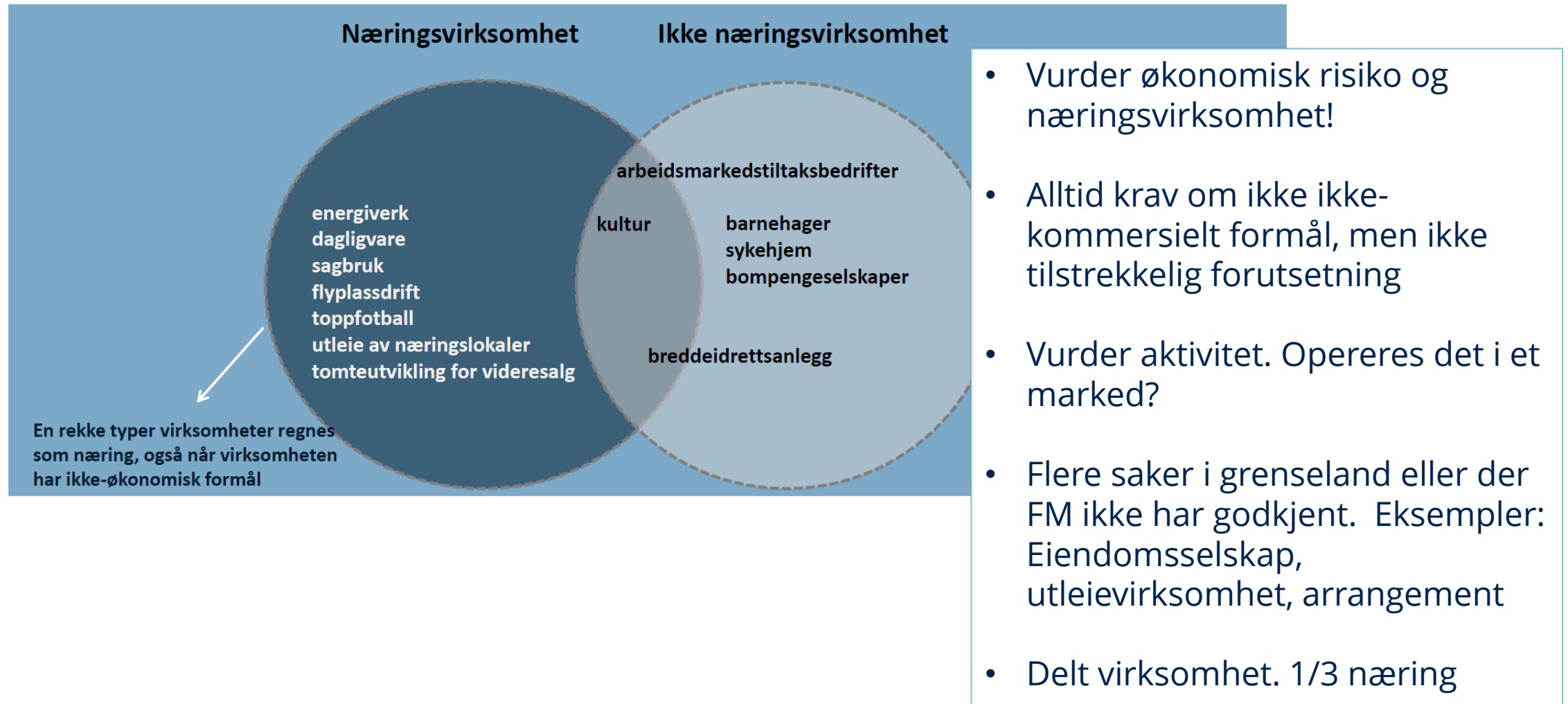
Garantier

- Fortsatt forbud mot å stille visse type garantier
 - garantier for næringsvirksomhet
 - garantier som innebærer vesentlig økonomisk risiko
- Garantivedtak skal som i dag godkjennes av departementet
 - garantier for små beløp trenger ikke godkjenning
- Nærmere regler i forskrift
- EØS-reglene om offentlig støtte

Næringsvirksomhet garantier

Ny forskrift garantier (på høring)

Forslag om økt krav *til innholdet i vedtak*

- Garantimottaker, type garanti
- Maks garantibeløp og hvordan det reduseres
- Varighet
- Evt. andre rettigheter kommunen sikrer seg for å kunne dekke et tap
- Om vedtaket må godkjennes
- Angi lånets hovedstol og tillegg for renter og omkostninger
- Garantien er ugyldig hvis mottakeren forsto eller burde ha forstått at garantien er i strid med kommuneloven

Grenser for små beløp (statlig godkjenning)

- To alternativer i høringen: 800 000 eller differensierte terskelverdier

Om garantiens varighet

- Garantier investeringer – ikke utover 40 år og ikke utover investeringens levetid
- Ikke strekke seg utover 2 år fra fordringen mot hoveddebitor forfaller
- Garanti driftsformål – maks 5 års varighet

Garantier Kommunalbanken

Se nettside: <https://www.kommunalbanken.no/no/utlån/kommunal-garanti>

Vedtak om selvskyldnerkausjon i overensstemmelse følgende punkter:

1. Y kommune garanterer med selvskyldnerkausjon for lån kr X som (debitor) tar opp til (prosjektnavn).
2. Garantien gjelder for lånets hovedstol maks. X kroner med tillegg av 10 % av til enhver tid gjeldende hovedstol til dekning av eventuelle påløpte renter og omkostninger. Kommunens maksimale garantiansvar kan ikke overstige (X kroner + 10 %).
3. Garantiansvaret reduseres i takt med nedbetalingen på lånet og opphører etter Z år med tillegg av 2 år, jfr. [garantiforskriftenes § 3.](#)»

Forskrifter – mange nye/reviderte

Høringsfrist ute, mulig fastsettes før sommeren

- Budsjett og regnskapsforskriften
- Kontroll og revisjonsforskriften
- Medvirkningsforskrifter

Kommer på begrenset høring

- Forskrift med enkelte overgangsbestemmelser

Høringsfrist 9. august, fastsettelse til høsten

- Finansforskriften
- Garantiforskriften
- Selvkostforskriften
- KOSTRA-forskriften

Lenker for opplæring

Ny kommunelov – video fra opplæringsksamling

<https://www.ks.no/fagomrader/demokrati-og-styring/kommuneloven/informasjon-om-ny-kommunelov/>

Overgang til ny kommune

Fylkesmannen i Trøndelag

Trööndelagen fylhkenålma

07.06.2019

Overgang til ny kommune

(Inndelingslova § 26 og 27)

Ny kommune i kraft 01.01.2020

De gamle kommunestyrene sitter til 01.01.2020

- ansvar og fullmakter avgrenset til det som er nødvendig for å avslutte virksomheten i de eksisterende enhetene
- KMD anbefaler at kommunene aktivt tar stilling til hvilke saker som bør behandles i hvilke kommunestyrer de to siste mnd før sammenslåingstidspunktet.

Fellesnemnda har fullmakter fra kommunestyrene

- forbereder økonomiplan og budsjett for 2020
- sitter til det nye kommunestyret er konstituert

Nytt kommunestyre velges sept. 2019

- konstitueres innen utgangen av oktober
- har ikke fullstendig portefølje før 01.01.2020
- treffer vedtak om budsjett 2020 før årsskiftet
- nytt formannskap gir innstilling til årsbudsjett og økonomiplan

Inntektssystemet – virkninger av kommunesammenslåing

- Inndelingstilskudd 2020 (i 15 +5 år)
 - Kompensasjon for bortfall av rammetilskudd som følge av sammenslåingen (basistilskudd og distriktstilskudd)
 - Gjeldende inntektssystem i 2016
- Anmodningsvedtak fra kommunalkomiteen høsten 2018 – eventuelle utilsiktede virkninger ved kommunesammenslåinger
 - Tillegg for sammenslåinger i 2020:
 - Kompensasjon for reduksjon i veksttilskuddet
 - Kompensasjon for reduksjon i utgiftsutjevningen eller andre særskilte forhold vurderes av Fylkesmannen i det enkelte tilfelle

Skjønnsmidler 2020 mm.

Fylkesmannen i Trøndelag

Trööndelagen fylhkenålma

07.06.2019

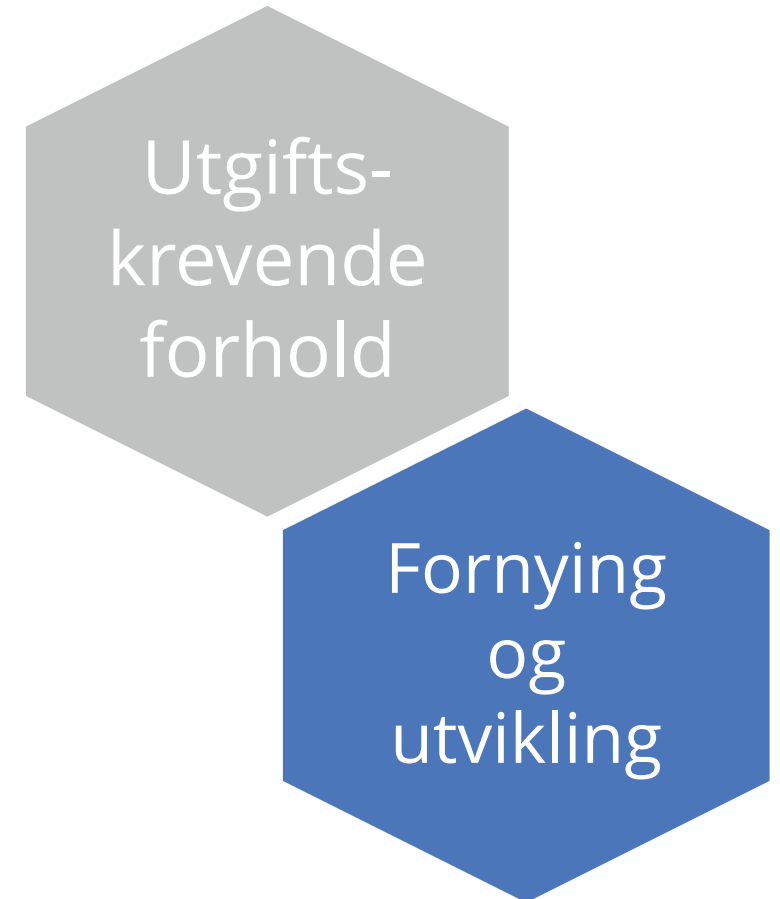

Skjønnstilskuddet

Fange opp forhold som ikke blir godt nok ivaretatt i inntektssystemet og gjennom andre faste tilskuddsordninger

Bidra til fornying og utvikling av kommunene.

- Fordeles og følges opp av Fylkesmennene
- Egne retningslinjer
- Kun til kommuner
- Kommunal egenandel

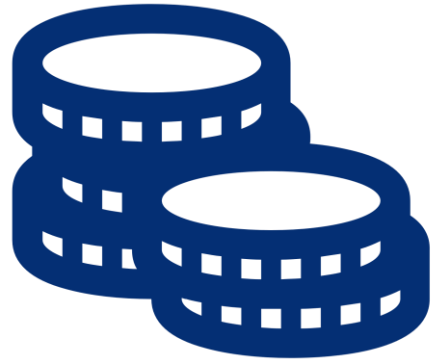

Rammer og føringer

- Reduksjon i rammen og gradvis utjevning mellom fylkene
- Fremhever formålet og prioritering i tråd med lokale forhold
- Konkret vurdering av behov og helhetlig vurdering av overordnet økonomisk situasjon
- Reservepott - behov som oppstår i løpet av året
- Kommuner i økonomisk ubalanse
- Kommunereform

Vår fordelingsmodell

Kompensasjonsskjønn

Utgiftskrevende forhold

- Særskilte i fylket
- Særskilte i enkeltkommuner
- Uforutsett hendelser

Prosjektskjønn

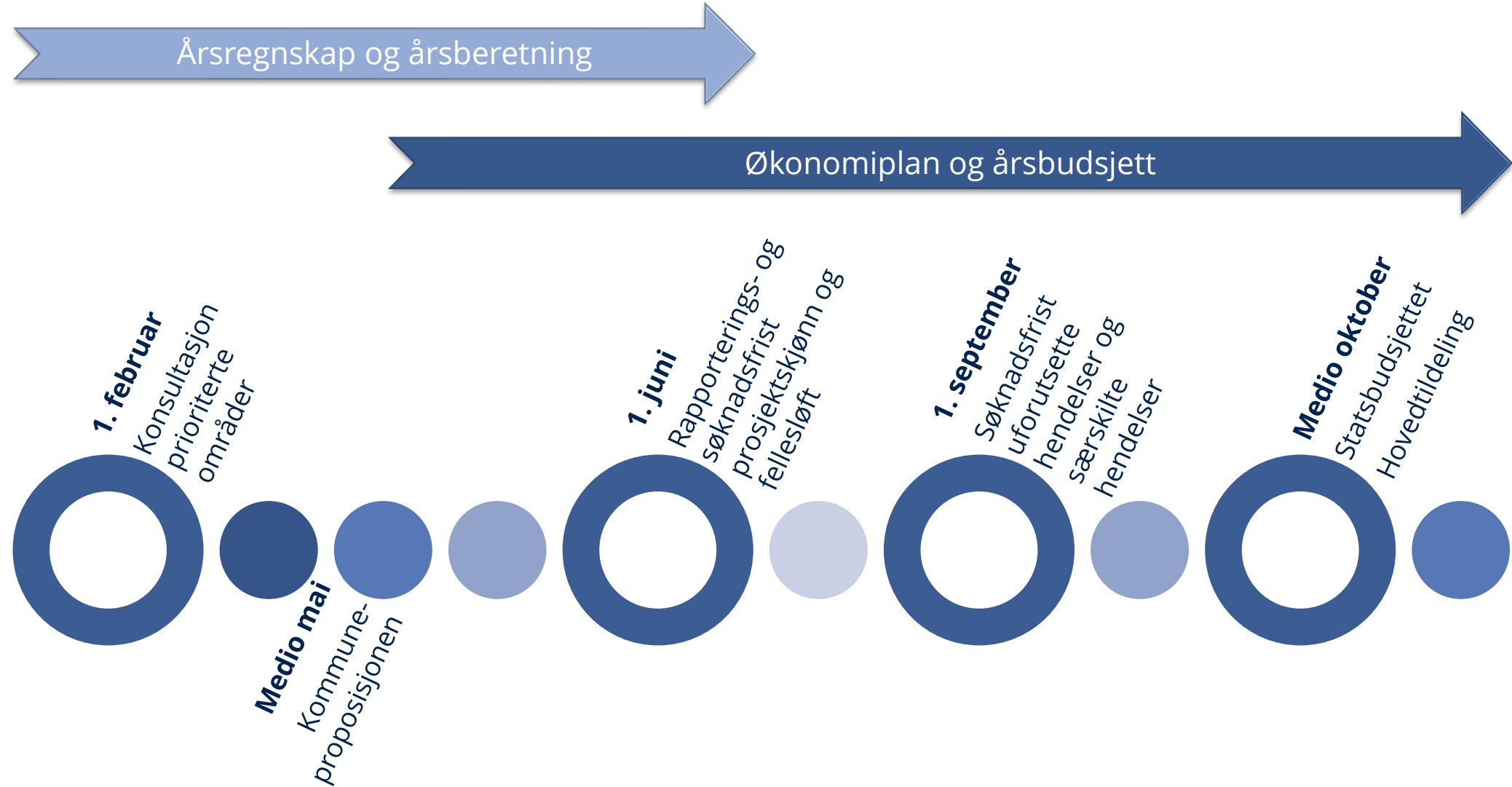
Fornyning og utvikling

- Fellesløft (fellestiltak)
- Innovasjon i enkeltkommuner og samarbeid

Prosess i takt med kommunenes årshjul

Overordnede prinsipper

- Dialog og konsultasjon med kommunene
- Vesentlighet og behov
- Dynamisk, men forutsigbart rammeverk
- Transparent
- Fordele mest mulig før budsjettåret
- Økonomisk stilling

Kompensasjonsskjønn

Særskilte forhold i fylket

- KMD
- Gjennomgående forhold regionalt
- «Ting i tiden»
- Konsultasjon
- Felles vurderingsgrunnlag
- Terskelverdier og økonomisk stilling

Særskilte forhold i enkeltkommuner

- Midlertidig/Langvarig forhold
- Kommuner i økonomisk ubalanse
- Økonomisk stilling
- Eget søknadsskjema

Uforutsette hendelser

- Uforutsette og ekstraordinær hendelser i løpet av året
- Naturskade
- Mer 250 kr/innb., minimum 1,25 mill. kr
- Økonomisk stilling
- Eget søknadsskjema

Særskilte forhold i fylket 2019

- Omlegging DAA
- Kommunereform – sonekriteriet
- Ressurskrevende tjenester
- Minoritetsspråklige elever
- Befolkningsnedgang

Kommuner i økonomisk ubalanse

- Både kommuner i ROBEK og andre kommuner i økonomisk ubalanse
- Tildeling knyttes til vedtak om en forpliktende plan for økonomisk balanse
- Midler holdes tilbake om planen ikke følges
- Styrke kunnskapsgrunnlag, gjennomføringsgrad og måloppnåelse ved større omstillinger
 - Opp til 500 000 kr totalt over 2 år
 - Søknad knyttet til særskilte forhold i enkeltkommuner
 - Eksempel: Omstillingskoordinator, analyse, deltakelse i nettverk ol.
- Fornyings- og innovasjonsprosjekter i ISORD
 - Ramme, krav og kriterier som øvrige kommuner
 - Kan gis høyere prioritet

Sjekkliste for naturskade

- En kort beskrivelse av hendelsen som har påført kommunen kostnader. Om søknaden gjelder kompensasjon for påløpte kostnader i forbindelse med hendelsen, skal disse beskrives, og tilsvarende en beskrivelse av skader på kommunal infrastruktur.
- I tilfeller hvor søknaden gjelder tiltak for å reparere infrastruktur, må søknaden inneholde en bekreftelse av at dette kun gjelder kommunal infrastruktur, og ikke infrastruktur eid av staten, fylkeskommunen eller private eiere. Om det er uklare eierforhold, anbefaler departementet å holde tilbake søknaden til eierforholdene er avklart.
- Skjønnsmidlene skal kun dekke utgifter på kommunal infrastruktur som ikke er forsikret. Søknaden må derfor bekrefte at alle tiltak som skal gjennomføres, er på kommunal infrastruktur som ikke er forsikret.
- Alle reparasjoner som gjennomføres, må være en tilbakeføring til opprinnelig standard. Reparasjonen skal ikke omfatte en standardheving eller forbyggende tiltak. Dette skal kommunen selv finansiere. Det vil imidlertid bli gitt kompensasjon for standardheving om nyere byggetekniske forskrifter o.l. fører til at standarden må heves. Det må gjøres rede for dette i søknaden.
- Alle kostnader, påløpte og estimerte, skal oppgis uten merverdiavgift. Alle søknader må derfor bekrefte at søknadsbeløpet er uten merverdiavgift.
- Utgiftene skal være ekstraordinære utgifter, og ikke utgifter til normalt vedlikehold, drift eller til forebyggende tiltak.
- I tilfeller hvor søknaden er til tiltak som enda ikke er gjennomført, må søknaden inneholde et omtrentlig tidspunkt for når tiltakene skal gjennomføres, og en anbefaling for når sluttrapportering mest sannsynlig vil være klar.

Prosjektskjønn

Fellesløft

- Trøndelagsbildet – identifisere områder
- Drøfte felles virkemiddelbruk
- Konsultasjon om prioriterte områder for 2-3 år
- Konkretisering av tiltak og søknad i ISORD* (01.06)
- Mulig merking av innovasjonssøknader

Innovasjon i enkelt-kommuner/samarbeid

- Stimulere til fornying og innovasjon - prøve ut nye løsninger
- Egne retningslinjer
- Søknad i ISORD* (01.06)
- Rapportering (01.02)

*) integrerte søknads- og rapporteringsdatabase for prosjektskjønn

Fellesløft 2019

Innovasjon gjennom digitalisering – **videreføres i 2020**

- Helseplattform
- DigiTrøndelag
- Sårbarhet i telenettet

0-24 utsatte barn og unge – **videreføres i 2020**

- 4 hovedmålsetninger
- Barnevernsreformen

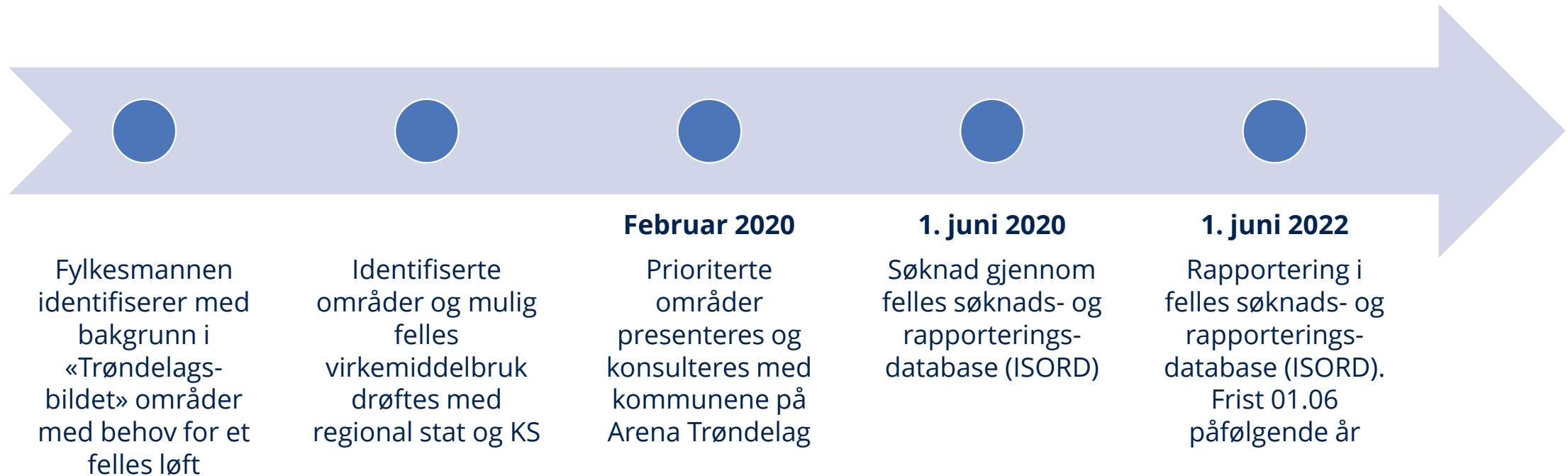
Kompetanseløft gjennom nettverk – **videreføres i 2020**

Kommunereform og nye kommuner
Arealprosjekter reindrift

Endringer i prosess for fellesløft (fellestiltak)

Fra og med 2020 (skjønnsmidler for 2021)

Fylkesmannen kan tildele midler til felles satsninger utenfor søknadsprosessen.
Mulighet for forskuttering eller opsjonsordninger (saldering opp mot «kriseskjønn»).

Læring

Søknad og rapportering i ISORD

- Sikre overføringsverdi
- Bevisst pengebruk

Læring og erfaringsutveksling

- ISORD innsyn
- Fm vurderer overføringsverdi
- Læringsarena

<https://prosjektskjonn.fylkesmannen.no/offentlig>

År	Titel	Sektorer	Kommuner	Fylke	Søkt beløp	Tildelt beløp	Status	
2017	Connected Living i Gjøvikregionen	Hele kommunen, Kommunehelse, Pleie og omsorg	Gjøvik, Nordre Land, Søndre Land, Vestre Toten, Østre Toten	Oppland	1 100 000	500 000	Aktiv	Søknad
2018	Kompetanseløtt vold i nære relasjoner	Administrasjon og styring, Hele kommunen, Kommunehelse, Kultur, Oppvekst, Pleie og omsorg, Samfunnssikkerhet og beredskaps			0 000		Aktiv	Søknad Rapport
2017	Visningsarena for velferdsteknologi, fase 4	Kommunehelse, Pleie og omsorg			0 000		Utført	Søknad Rapport
2018	Spredningsprosjekt for Velferdsteknologi i Romsdal	Kommunehelse, Pleie og omsorg	Neset, Rauma, Vestnes	Møre og Romsdal	900 000	200 000	Aktiv	Søknad Rapport
2018				Møre og Romsdal				
2018				Oppland				
2018				Oppland				
2018	Fjordbybane							
2016	Responsentjenester velferdsteknologi – planlegge felles tjenester i Knips	Kommunehelse, Pleie og omsorg			0 000		Utført	Søknad Rapport
2018	Helseplattformen i ROR	Kommunehelse, Pleie og omsorg			0 000		Aktiv	Søknad Rapport

☆ Fylkesmannen vurderer dette som et godt prosjekt

ℹ Fylkesmannens vurdering (hold musen over ikonet)

Frister og ramme

		Metode og frist	2019 PT
Kompensasjons- skjønn	Særskilte forhold i fylket	Føringer og konsultasjon	71,0 mill. kr
	Særskilte forhold i enkeltkommuner	Søknad på eget skjema: 01.09 Eventuell videreføring uten søknad	
	Uforutsette hendelser	Søknad på eget skjema: 01.09	
Prosjektskjønn	Fellesløft	Søknad i ISORD: 01.06 Rapportering i ISORD: 01.02	21,7 mill. kr
	Innovasjon og fornying i enkeltkommuner/samarbeid	Søknad i ISORD: 01.06 Rapportering i ISORD: 01.02	24,5 mill. kr

Ny kommunedialog

4.2 Kommunal økonomi

Fokusområder		
<ul style="list-style-type: none"> Økonomisk handlingsrom og bærekraft Økonomistyring. 		
Sentrale nøkkeltall		Landet 2018 ¹
Netto driftsresultat i pst. av brutto driftsinntekter	1,0	2,1
Arbeidskapital ² i pst. av brutto driftsinntekter	19,7	21,5
Netto renteeksponering i pst. av brutt driftsinntekter		
Fri egenkapital drift i pst. av brutto driftsinntekter		
Skatt i pst. av landsgjennomsnittet		

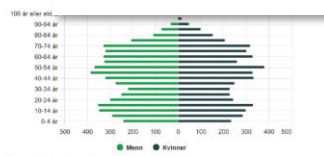
2 Kort om kommunen

Indre Fosen kommune er en kystkommune som ligger på nordsida av Trondheimsfjorden, mellom kommunene Rissa og Leksvik. Kommunen grenser til kommunene Bjugn, Lierne og Verdal. Kommunen har en høy andel av befolkningen som bor i tettsteder. Kommunen har en høy andel av befolkningen som bor i tettsteder. Kommunen har en høy andel av befolkningen som bor i tettsteder.

Indre Fosen kommune	
Ordfører:	Steinar Saghaug (H)
Varaordfører:	Liv Darell (Sp)
Politisk organisering:	Formannskap med 4 representanter og 1 MDG
Kommunestyret:	48 representanter: 15 og 1 MDG
Valgdeltakelse:	64,1 % i Rissa og 71,6 % i Leksvik
Rådmann:	Vigdis Bolås
Administrativ organisering:	3-nivå modell med 4 kommuner
Struktur:	1 mars 2015 vedtok kommunene å slå seg sammen til en kommune
Interkommunalt samarbeid:	Fosen regionråd og Trøndelagregionen

2.1 Befolkning
Ved inngangen til 2019 var det registrert 9 988 innbyggere i kommunen. Dette var en nedgang på 102 innbyggere i sum for de to tidligere kommunene siden årsskiftet 2017-2018. Nedgangen skyldes et fødselsunderskudd på 27 personer, en netto innvandring på 27 personer og en netto innenlandsk utflytting på 102 personer. De 2 tidligere kommunene hadde også en samlet nedgang på 19 innbyggere i 2017, og 67 i 2016.

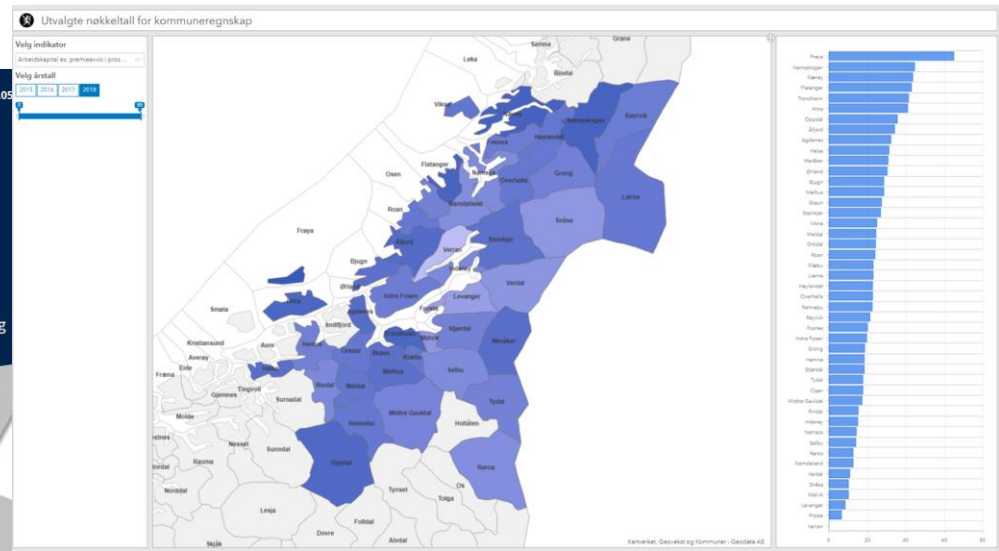
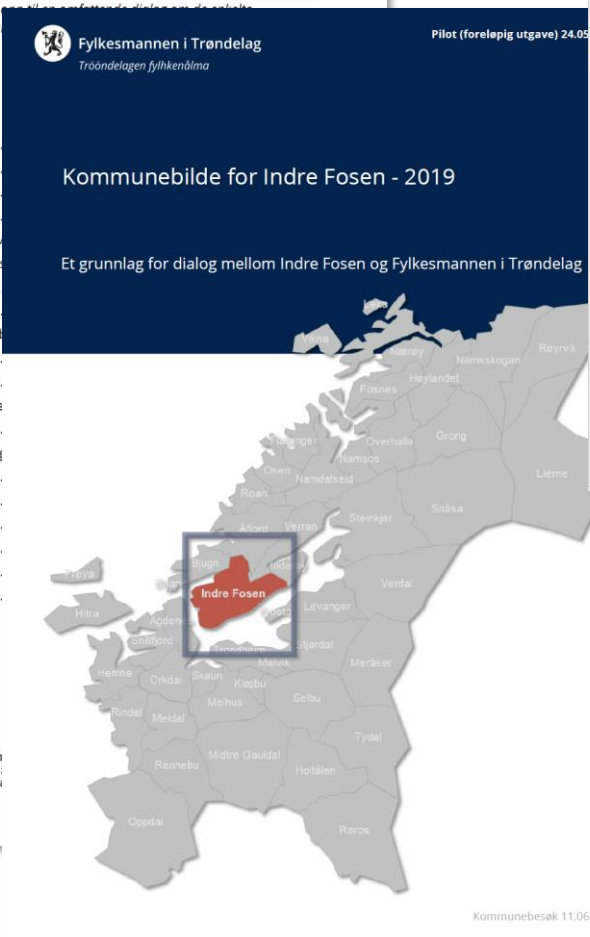
Grafen viser antall personer i ulike aldersgrupper i kommunen, fordelt på menn og kvinner.

- Sentrale tema** - tema/forhold som det vil være særlig aktuelt å følge opp i den sektorvise dialogen mellom kommunen og Fylkesmannen eller i kommunens eget utviklingsarbeid. Det legges ikke til temaer som allerede er behandlet i oppfølgingspunktene i kapittel 4.

Innhold

- Innledning
- Kort om kommunen
 - Befolkning
 - Bo- og arbeidsmarked
- Fylkesmannens hovedbilde av kommunen
- Fylkesmannens bilde av tjenestene
 - Kommunal planlegging
 - Kommunal økonomi
 - Samfunnsikkerhet og beredskap
 - Folkehelse
 - Omsorgstjenestene
 - Kommunehelsestjenestene
 - Sosialtjenesten
 - Integrering og bosetting
 - Barnehage
 - Grunnskole
 - Barnevern
 - Klima og miljø
 - Landbruk
 - Reindrift

Økonomisk kontroll	Resultatkontroll Likviditetskontroll Budsjettkontroll Finansielle måttall (fra 2020)
Økonomisk bærekraft	Økonomisk ubalanse Økonomisk balanse Økonomisk sårbarhet Økonomisk buffer
Økonomisk handlingsrom	Inntektspotensial Effektiviseringspotensial Endringer i utgiftsbehov Endring i folkemengde Økonomiplan i økonomisk balanse Planlagte investeringer i økonomiplan Omstillingsevne Sårbarhet
Kvalitet og kapasitet	Saksframstillinger Styringsdokumenter Regnskap Rapportering

Takk for
oppmerksomheten!

Fylkesmannen i Trøndelag

Trööndelagen fylhkenålma

Facebook [FylkesmannenTrondelag](#)
Nettside [fylkesmannen.no/Trondelag](#)

